

Nominasjon til OAFs arkitekturpris 2017

Høyblokka og Y-blokka i Regjeringskvartalet

Arkitekt: Erling Viksjø (1910–71)

Eier: Staten ved Statsbygg

Regjeringskvartalet ble bygget i årene 1955–70. Erling Viksjø var en av de fremste arkitektene innen norsk modernisme, og regjeringskvartalet regnes som hans hovedverk. Det utmerker seg ved sin markante arkitektur og byplangrep, og ved nyskapende bruk av naturbetong med integrert kunst. Bygningene representerer demokratibygging og optimisme i etterkrigstida. Dette uttrykkes arkitektonisk i rasterfasader med like vinduer, i solid materialbruk og eksperimentell estetikk.

Høyblokka troner monumentalt i bybildet og manifesterer statens makt og tilstedeværelse. Den omkranses av to lave paviljonger og Y-blokka, som alle har en skulpturell form. Viksjø prøvde ut ulike versjoner av lavblokk før han endte med den ikoniske Y-formen. Han mente at Trefoldighetskirken og Deichmanske bibliotek passet stilmessig dårlig sammen. Han lot derfor en arm av Y-blokka skille bygningene visuelt, samtidig som bygningskroppen bygger over Ring 1. Et interessant grep, der Y-blokka danner tre byrom med svært ulike kvaliteter:

1. Et representativt byrom mot Høyblokka, der Y-blokka omkranser det høye volumet og leder gående langs sin krumme vegg. Y-blokka danner en parallell til Bulls regjeringsbygning fra 1906, med lekent slektskap i høyde og bruk av naturstein i fasadene. En akse går gjennom Høyblokka og den gamle lindealleen fra Empirekvartalet.
2. Langs Akersgata dannes et åpent siktrom mot den monumentale Trefoldighetskirken.
3. Foran Deichman dannes et bilfritt byrom på et lokk over veien, der potensialet for utforming og bruk ikke er realisert – Viksjø illustrerte her en urban park.

Viksjø var inspirert av internasjonale modernister, men tilstrebet et norsk og poetisk uttrykk i sin betongarkitektur. Han eksperimenterte i flere år for å skape en forskjønnet betong som var egnet som fasademateriale. Sammen med ingeniør Jystad utviklet han naturbetong, som består av 80 % velsortert elvegrus. Ved hjelp av sandblåsing kunne han lage mønstre i overflaten, noe som ble utforsket kunstnerisk av Carl Nesjar. Regjeringskvartalet ble Viksjøs første monumentalbygg med denne teknikken. Her fikk arkitekt og kunstnere jobbe eksperimentelt i et nasjonalt prestisjeprosjekt. Det sier noe om troen på arkitekten, og på de nye materialenes muligheter.

I Høyblokka inngikk Viksjø et samarbeid med unge, norske kunstnere om utsmykning av innvendige vegger, der Nesjar sto for sandblåsing. Store ambisjoner og litt flaks ledet dem til Picasso, som vederlagsfritt leverte fem skisser til bruk i regjeringskvartalet. Picasso var henrykt over naturbetongens muligheter, og samarbeidet med Nesjar varte livet ut. Høyblokka var starten, mens Y-blokka til fulle realiserte deres visjoner. Picassos gigantiske illustrasjon «Fiskerne» pryder endefasaden og bys fram mot Akersgata: Kunsten skulle ut til folket!

Regjeringskvartalet er et monument over norsk etterkrigshistorie, og et hovedverk innen norsk modernisme. Anlegget har unike kvaliteter både i byplan, bygningsutforming og detaljer. Den nyskapende bruken av naturbetong med integrert kunst i byrommet setter anlegget i en særklasse.

Høyblokka og Y-blokka av Erling Viksjø.
Photo©Teigens fotoatelier/DEXTRA Photo

Høyblokka og Y-blokka i 2015. Interiør, Y-blokka. Foto: Trond Rødsmoen, Siri Hoem. Nederst til høyre: Høyblokka og Y-blokka i 2005. Foto: J.P. Fagerback.

Høyblokka i 2005 (foto: Mahlum/Wikimedia).
Under Høyblokka og Y-blokka i 1969
(Photo©Teigens fotoatelier/DEXTRA Photo)
og sandblåst utsmykning av Pablo Picasso og
Carl Nesjar i Høyblokka (foto: P.Råger/
Wikimedia).